

Bài 4: Cạnh tranh trong sản xuất và lưu thông hàng hóa

Phần 1: Câu hỏi giữa bài

Câu hỏi (trang 36 sgk Giáo dục công dân 11): Cạnh tranh là gì? Tại sao cạnh tranh là sự cần thiết khách quan trong sản xuất và lưu thông hàng hóa.

Trả lời:

- Cạnh tranh là sự ganh đua, đấu tranh giữa các chủ thể kinh tế trong sản xuất, kinh doanh hàng hóa nhằm giành những điều kiện thuận lợi để thu được nhiều lợi nhuận.
- Cạnh tranh là sự cần thiết khách quan trong sản xuất và lưu thông hàng hóa vì:
  - + Khi sản xuất và lưu thông hàng hóa xuất hiện thì cạnh tranh ra đời, tồn tại và phát triển: Trong nền sản xuất hàng hóa, các chủ sở hữu khác nhau tồn tại với tư cách là những đơn vị kinh tế độc lập, có điều kiện sản xuất và lợi ích riêng, do đó họ không thể không cạnh tranh với nhau.

Câu hỏi (trang 37 sgk Giáo dục công dân 11): Mục đích của cạnh tranh là gì? Để đạt được mục đích, những người cạnh tranh thông qua các loại cạnh tranh nào?

Trả lời:

- Mục đích của cạnh tranh trong sản xuất và lưu thông hàng hóa là nhằm giành lợi nhuận về mình nhiều hơn người khác. Biểu hiện ở những mặt sau:

- + Giành nguồn nguyên liệu và các nguồn lực sản xuất khác
- + Giành ưu thế về khoa học và công nghệ
- + Giành thị trường, nơi đầu tư, các hợp đồng và các đơn đặt hàng
- + Giành ưu thế về chất lượng và giá cả hàng hóa, kể cả lắp đặt, bảo hành, sửa chữa, phương thức thanh toán,...
- +...

- Các loại cạnh tranh:

- + Cạnh tranh giữa người bán với nhau.
- + Cạnh tranh giữa người mua với nhau.
- + Cạnh tranh giữa các ngành.
- + Cạnh tranh trong nước với nước ngoài.
- +...

Phần 2: Bài tập cuối bài

Câu 1 (trang 42 sgk Giáo dục công dân 11): Cạnh tranh là gì? Phân tích tính tất yếu khách quan và mục đích của cạnh tranh trong sản xuất và lưu thông hàng hóa.

Trả lời:

- Cạnh tranh là sự ganh đua, đấu tranh giữa các chủ thể kinh tế trong sản xuất, kinh doanh hàng hóa nhằm giành những điều kiện thuận lợi để thu được nhiều lợi nhuận.
- Sản xuất và lưu thông hàng hóa xuất hiện thì cạnh tranh ra đời, tồn tại và phát triển.
- + Trong nền sản xuất hàng hóa, các chủ sở hữu khác nhau tồn tại với tư cách là những đơn vị kinh tế độc lập, có lợi ích riêng, do đó họ không thể không cạnh tranh với nhau.
- + Mặt khác, do điều kiện sản xuất của mỗi chủ thể kinh tế khác nhau về trình độ trang bị kỹ thuật và công nghệ, trình độ nghề nghiệp, vốn, trình độ quản lý, điều kiện nguyên, nhiên vật liệu, môi trường sản xuất, kinh doanh, nên chất lượng hàng hóa, chi phí sản xuất khác nhau, làm cho kết quả sản xuất, kinh doanh giữa họ không giống nhau: có người thu lợi nhuận nhiều, có người thu lợi nhuận ít, có người thua thiệt, mất vốn, phá sản,...
- => Để giành lấy những điều kiện thuận lợi, tránh được những rủi ro, bất lợi trong sản xuất và lưu thông hàng hóa, tất yếu giữa họ có sự cạnh tranh với nhau.
- Mục đích của cạnh tranh trong sản xuất và lưu thông hàng hóa là nhằm giành lợi nhuận về mình nhiều hơn người khác. Biểu hiện:
  - + Giành nguồn nguyên liệu và các nguồn lực sản xuất khác
  - + Giành ưu thế về khoa học và công nghệ

- + Giành thị trường, nơi đầu tư, các hợp đồng và các đơn đặt hàng
- + Giành ưu thế về chất lượng và giá cả hàng hóa, kể cả lắp đặt, bảo hành, sửa chữa, phương thức thanh toán,...
- +...

Câu 2 (trang 42 sgk Giáo dục công dân 11): Cạnh tranh có những loại nào? Lấy ví dụ để minh họa.

Trả lời:

*Tùy theo các căn cứ khác nhau, người ta chia cạnh tranh thành các loại:

- Cạnh tranh giữa người bán với nhau: thường xuất hiện khi trên thị trường nhiều người có cùng loại hàng hóa đem bán, nhưng có ít người mua hàng hóa đó.

+ Ví dụ: Trên cùng một khu dân cư có nhiều người cùng mở hiệu quần áo, giữa họ tất yếu có sự cạnh tranh để giành khách hàng. Muốn vậy họ phải nâng cao chất lượng sản phẩm, thái độ bán hàng, địa điểm bán, giá cả hợp lí, sử dụng yếu tố công nghệ trong kinh doanh để được khách lựa chọn.

- Cạnh tranh giữa người mua với nhau: thường xuất hiện khi trên thị trường hàng hóa đem bán ra ít nhưng người mua hàng hóa đó quá nhiều.

+ Ví dụ: dịp tết đến, mọi người rất chú ý đến những loại hoa quả độc đáo như dưa hấu phúc – lộc – thọ, bưởi hồ lô, hình bản đồ Việt Nam...những loại hoa quả tạo

hình như thế có rất ít mà người mua lại đông, tất yếu giữa họ phải có cạnh tranh bằng cách đưa ra mức giá cao hơn.

- Cạnh tranh giữa các ngành: là sự ganh đua về kinh tế giữa các doanh nghiệp trong các ngành sản xuất khác nhau.

+ Sự cạnh tranh của Grap và Uber về thị trường, giá cả và dịch vụ; sự cạnh tranh của các doanh nghiệp vận tải và xây dựng.

- Cạnh tranh trong nước với nước ngoài: Loại cạnh tranh này xuất hiện khi thị trường vượt khỏi phạm vi trong nước để vươn ra thị trường khu vực và thế giới, gắn với xu hướng toàn cầu hóa và hội nhập kinh tế quốc tế.

+ Ví dụ: Nhờ đổi mới mô hình kinh tế, việc sản xuất lương thực nước ta không chỉ đủ cho nhân dân ta tiêu dùng, dự trữ dồi dào, mà còn tham gia xuất khẩu lương thực (gạo) trên thị trường thế giới. Và tất yếu chúng ta phải tham gia cạnh tranh với một số chủ thể kinh tế khác cùng xuất khẩu lương thực như nước ta như: Thái Lan, Mỹ, Ấn Độ,...

Câu 3 (trang 42 sgk Giáo dục công dân 11): Khi nước ta là thành viên của tổ chức Thương mại thế giới (WTO), theo em, tính chất và mức độ cạnh tranh sẽ diễn ra theo hướng nào (êm dịu hay gay gắt quyết liệt)? Tại sao?

Trả lời:

- Khi nước ta là thành viên của tổ chức thương mại thế giới, theo em tính chất và mức độ cạnh tranh sẽ diễn ra theo hướng gay gắt, quyết liệt.

- Tại vì:

+ Trình độ phát triển kinh tế của mỗi nước khác nhau.

+ Quá trình cạnh tranh diễn ra không đồng đều.

+ Lợi ích kinh tế khác nhau giữa các nhóm nước sẽ làm sự cạnh tranh diễn ra gay gắt và quyết liệt, đòi hỏi nước ta phải có sự thay đổi cơ cấu kinh tế một cách mạnh mẽ...

+....

Câu 4 (trang 42 sgk Giáo dục công dân 11): Từ tính hai mặt tích cực và hạn chế của cạnh tranh, hãy cho biết Nhà nước cần làm gì để phát huy mặt tích cực và khắc phục được mặt hạn chế của cạnh tranh hiện nay ở nước ta?

Trả lời:

*Tính hai mặt của cạnh tranh:

- Mặt tích cực: Cạnh tranh giữ vai trò là một động lực kinh tế của sản xuất và lưu thông hàng hóa.

- + Kích thích lực lượng sản xuất, khoa học kỹ thuật phát triển và năng suất lao động xã hội tăng lên.
- + Khai thác tối đa mọi nguồn lực của đất nước vào việc đầu tư xây dựng và phát triển kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa.
- + Thúc đẩy tăng trưởng kinh tế, nâng cao năng lực cạnh tranh của nền kinh tế, góp phần chủ động hội nhập kinh tế quốc tế.
- Mặt hạn chế:
  - + Chạy theo mục tiêu lợi nhuận một cách thiếu ý thức, vi phạm quy luật tự nhiên trong khai thác tài nguyên làm cho môi trường, môi sinh suy thoái và mất cân bằng nghiêm trọng
  - + Để giành giật khách hàng và lợi nhuận nhiều hơn, một số người không từ những thủ đoạn phi pháp, bất lương.
  - + Đầu cơ tích trữ gây rối loạn thị trường, từ đó nâng giá lên cao làm ảnh hưởng đến sản xuất và đời sống nhân dân.
  - +...

=> Cạnh tranh là quy luật kinh tế tồn tại khách quan của sản xuất và lưu thông hàng hóa, vừa có mặt tích cực vừa có mặt hạn chế nhưng mặt tích cực là cơ bản, mang tính trội, còn mặt hạn chế của cạnh tranh thì Nhà nước sẽ điều tiết thông qua giáo dục, pháp luật và các chính sách kinh tế - xã hội thích hợp để hạn chế vi phạm pháp luật (làm hàng giả, bán hàng quốc cấm, dùng thủ đoạn phi pháp, rối loạn thị trường...), mở rộng thị trường, nâng cao đời sống nhân dân.

Câu 5 (trang 42 sgk Giáo dục công dân 11): Có ý kiến cho rằng: Để phát huy mặt tích cực của cạnh tranh ở nước ta hiện nay, Nhà nước chỉ cần đề ra giải pháp khắc phục mặt hạn chế của cạnh tranh. Điều đó đúng hay sai? Tại sao?

Trả lời:

- Ý kiến đó chưa đúng vì:

+ Để phát huy mặt tích cực của cạnh tranh ở nước ta hiện nay, chúng ta vừa phải khắc phục hạn chế, vừa tiến hành cải tiến khoa học kỹ thuật, tăng cường sự quản lí và giáo dục, nâng cao đời sống nhân dân... có như vậy mới có thể tăng khả năng cạnh tranh lành mạnh. Vì trong nền kinh tế, sự cạnh tranh luôn luôn vận động và biến đổi nên những yếu tố tích cực cũng sẽ dần thay đổi và mất vị trí của nó.

Câu 6 (trang 42 sgk Giáo dục công dân 11): Em hiểu thế nào là cạnh tranh lành mạnh và không lành mạnh? Khi thấy có hiện tượng cạnh tranh không lành mạnh, em sẽ xử lí như thế nào?

Trả lời:

- Em hiểu cạnh tranh lành mạnh và không lành mạnh như sau:

+ Cạnh tranh lành mạnh là cạnh tranh đúng pháp luật và chuẩn mực đạo đức, có tác dụng kích thích kinh tế thị trường phát triển đúng hướng.

+ Cạnh tranh không lành mạnh là sự cạnh tranh vi phạm pháp luật và chuẩn mực đạo đức, làm rối loạn và kìm hãm sự phát triển của kinh tế thị trường.

- Khi thấy có hiện tượng cạnh tranh không lành mạnh em sẽ:

+ Báo ngay với các cơ quan chức năng để có biện pháp xử lý kịp thời...

+....